

2021-04-13
Ert dnr: Ju2021/00115
Vårt dnr: 008/2021

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.ema@regeringskansliet.se

Yttrande till SOU 2021:2, *Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap*

Sveriges Dövas Riksförbund, SDR, driver frågor, agerar kraftfullt och väcker opinion om våra mänskliga och demokratiska rättigheter. Vi arbetar för rätten och möjligheten att använda svenskt teckenspråk, samt driver på utvecklingen mot ett samhälle där det svenska teckenspråket har en självklar plats.

Sammanfattning

SDR har läst och kommenterar här de avsnitt i delbetänkandet som gäller vår målgrupp.

- SDR anser att båda delarna i Medborgarskapsprovet bör utformas på svenskt teckenspråk för döva nyanlända. I Norge och Finland får döva göra prov på teckenspråk.
- Språkkravet grundas på samhörighet, och för att döva ska känna samhörighet i det svenska samhället och blir självständiga medborgare är teckenspråket vägen.
- Dispens från kravet vid särskilda skäl bör gälla även för döva nyanlända och den som gör bedömningen ska själv kunna svenskt teckenspråk och ha dövkompetens.
- En anpassning av provet där teckenspråkstolk används är fel väg att gå anser SDR. En tolk kan aldrig vara ansvarig för att bedöma språkkunskaperna. Den som gör bedömningen alternativt den som gör dispensbedömningen ska själv behärska svenskt teckenspråk och ha dövkompetens.

5 Finland och Norge

I båda dessa våra grannländer får döva sökande göra språktest på ländernas nationella teckenspråk. SDR anser att detta bör ske även i Sverige, döva nyanlända i Sverige bör få göra språktesten på och om svenskt teckenspråk.

6.1 Medborgarskapslagen ska kompletteras med krav på kunskaper i svenska och grundläggande samhällskunskap

SDR anser att för döva nyanlända ska kravet ligga på svenskt teckenspråk och grundläggande samhällskunskap - som prövas på svenskt teckenspråk.

6.2 Kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap ska grundas på samhörighet

Språket är grunden till kommunikation och samhörighet med andra. Syftet här är att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle. För döva nyanlända innebär det svenskt teckenspråk. Att lära sig ett annat lands teckenspråk innebär också att lära sig kulturen i det land man lever i. Medvetenheten om sitt liv som döv och förståelse för samhällets krav och möjligheter är viktiga komponenter på väg mot delaktighet i samhället och arbetsliv.

7.3 Medborgarskapsprovet – ett prov med två delprov, ett i svenska och ett i samhällskunskap

”Förslag: Provet i svenska och samhällskunskap ska vara olika delar i ett gemensamt prov – Medborgarskapsprovet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna meddela föreskrifter om det medborgarskapsprov som avses i 13 a § lagen om svenskt medborgarskap.”

SDR anser att Medborgarskapsprovet även bör utformas på svenskt teckenspråk för döva nyanlända. Medborgarskapsprovet på teckenspråk bör även det vara i två delar, i och på svenskt teckenspråk och i samhällskunskap på svenskt teckenspråk.

9.2 Dispens från kravet på kunskaper endast om det finns särskilda skäl

”I bl.a. Danmark och Finland krävs för undantag från kravet på kunskaper att individen kan visa att denna har viss språk- eller samhällskunskap och/eller att denna t.ex. har deltagit i språkundervisning eller har gjort sitt bästa för att nå så hög kunskapsnivå som möjligt utifrån sina förutsättningar. Utredningen anser att liknande hänsyn bör tas också i Sverige. Den som vill ha dispens från kravet på kunskaper bör således kunna visa att denna t.ex. har deltagit i sfi eller språkundervisning under en längre tid och att denna har gjort flera och ärliga försök att nå godkänt betyg i sfi. För den som helt saknar förmåga kan detta dock knappast krävas.”

SDR bekräftar och bestyrker dispensbehovet vid särskilda skäl. Det finns även döva nyanlända som av olika skäl, t.ex språkdeprivation, hög ålder eller kognitiva funktionshinder inte kan tillgodogöra sig undervisningen i sfi/tfi (teckenspråk för invandrare) och då krävs speciella hänsyn. SDR betonar att den som gör dispensbedömningen av döva bör ha dövkompetens, dvs bör ha kunskap om döva som grupp, teckenspråk, tvåspråkighet, dövas levnadsvillkor, dövkultur och dövhistoria.

12.6 Anpassning av medborgarskapsprovet

”På liknande sätt har den som är döv eller har en grav hörselnedsättning sannolikt inte förmåga att genomföra en hörförståelse på svenska, men kan kanske visa sin förmåga att kommunicera genom samtal med en teckenspråkstolk.”

SDR vill här markera att en teckenspråkstolk aldrig kan användas för att bedöma språkkunskaperna hos en döv. Den som ska bedöma språkkunskaperna ska själv kunna teckenspråk och ha dövkompetens. Dövkompetens är en bikulturell kompetens som ger förståelse för språkliga uttryck och utesluter risken för kulturkrockar i kommunikationen.

”Då svenska för invandrare erbjuds för såväl blinda som döva anser utredningen att detta bör gälla även medborgarskapsprovet. ... Utredningen anser därför att det ska finnas särskilda medborgarskapsprov för t.ex. blinda.”

Vi vill återigen betona vikten av att döva nyanlända ska få göra båda delarna i medborgarskapsprovet på teckenspråk och att det språk som de ska bedömas i ska vara svenskt teckenspråk.

Vänliga hälsningar

Sveriges Dövas Riksförbund

Åsa Henningsson
Förbundsordförande